

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET
UKA2019/138
Tillie Martinussen

16. oktober 2019 – 1. behandling

Kinguaassiuutitigut meeqqanik atornerluisoqarsimatillugu pineqaatissiisarnep sakkortusinissaanik Nunatsinni unnerluussisussaataasut kaammattorneqarnissaat siunertaralugu Naalagaaffeqatigiinnermi oqartussaasut saaffigineqarnissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut Ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqtigiiit)

Pinerluttuunermik tunngavik atuutilersinneqarami pisoqalereernikuuvoq

Pinerluttuunermik tunngaveqarneq tammi annertunerusumik annikinnerusumilluunniit misileraanermik tunngaviusumik eqqarsartaaseqarluni pinngorpoq immaqalu 50-ikkunni 60-ikkunnilu iluangitsooreersimalluni, pineqataatissiissutini taamanikkut assersuutigalugu ilinniagaqarnissamik pineqaatissiissut ilannguneqarneq ajormat. Taamanikkut ilimagineqarpoq avatangiisit qaninnerit inuit attaveqatigiittarnerat eqqarsaatigalugu iliuuseqartarnermik aaqqiinnissamat ikiutissasut aallaavigalugu sulisoqassasoq, kisiannili taamanikkulli paasivarput nutaaliortoqaleriartortoq inuillu illoqarfinni katersuukkiartulersut, taamaammallu ataatsimoorluni tunngavimmi aallaavigineqartutut imminut ilisimasareqatigiinneq pinnagu saniatigut attaveqartoleriartortoq. Taamanikkumiit maannakkumut inuunerup pitsaasumik ingerlanneqarnissaanut akuttunerusumik eqqartuussisoqartarpoq akuttunninerusumillu akiliisitsisoqartarluni, inissiisoqartarlu imaluunniit pinerluuteqartoq inissinneqarnermini suliffeqarsinnaapput taamaallaat inuunermik pitsaasumik ingerlasitsiniartararluni il.il.

Akornusissuinerit, filmit meeqqanik atoqateqarnermik imaqtartut, filminik meeqqanik atoqateqarnermik imartunik pigisaqarneq, internetimi attaveqatigiittarfiit internetikkullu meeqqanik uukapaatitsiniartarneq

Suleqatigiissitsisunut uagutsinnut qularutissaanngilaq kinguaassiuutitigut innarliinerit suliani qanorluunniit ittuni pingaartumillu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliinerit pillugit suliani pineqaatissiissutit sakkortussusii appasippallaarujussuurtut innarliisarnerrullu siunissami unitsinnissaat isiginiarneqartarani. Nunatsinni suliaq kikkut tamarmik eqqaamagunarpaat, tassani angutip ataatsip pisarineqannginnermini meeqqanik 100-ngajannik innarliivoq. Naggataatigut imminut toquppoq, taamaattoqannginneranili inuiaqatigiit avatangiisimiittut tupattorujussuupput annilaarlutillu. Takussutissat takunngitsuussanngilagut. Uani aamma iliuuseqassaagut.

Nammineq eqqaamasannit uparuarsinnaavara filminik meeqqanik atoqartarnermik imaqtartunik pigisaqarnerit nunatsinni ukiorpassuani qanorluunniit pillarneqaatigineqarneq ajortut. Tamanna kukkunikkut nammineq paasivara. Politiit taamanikkut qanoq iliorsinnaanngillat. Ilimagigutsigu uani allanngortitsisoqassaoq, aamma elektoniskinnngortitat suliallu, meeqqanik internetikkut uukapaatitsiniaanerit aamma pinerluffigineqartunik ilaqutaannillu akornusersuinerit isiginiarneqasapput. Suliaq annertusitinneqassaaq pinerluffigineqartullu annertoorujussuarmik ajoquserneqatsaaliorneqassallutik.

Innarliinerit asanninneq avatangiisinillu tatiginninneq aserortarpaat

Kinguaassiuutitigut innarliinerni ersarissumik takutitsiniaanerput ilaatigut iluatsinngilaq. Aamma kinguaassiuutitigut innarlerneqarnermi kingusissukkut kingunerluutit eqqartunngippallaapagut.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Naalakkersuisut saqqummersitaanni 2013-imeersumi meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliinerit kingunerisartagaat arlallit allaaserineqarput; Nalunaarusiaq taaguuteqarpoq; Kinguaassiuutitigut innarlerneqarnerup kingorna kingusissukkut kingunerluutit pillugit iliuusissatut pilersaarut, taannalu kingulerluutit pillugit allaaserisat maannamut pitsaanersaraat.

Kingunerluutit pissutigalugit nunaqqatigut imminnut toqquttut ukiut tamaasa annaasarpagut. Atuarpiartannginneq, ilinniarnep taamaatinna ilinniagaqannginnerluunniit, annikitsuinnarmik sulisarneq sulisannginnerluunniit, aamma annilaanganerit nikallungarujussuarnerillu kinguaassiuutitigut innarliinerit kingunerisinnaavaat.

Aliatsannarnerpaalli tassaagunarput; ilaqutariittu inuunerissaannginneq, avatangiisinut aataveqannginneq, inuit ataqtigittarneranni peqataannginneq, inoqatinut tatiginnerpiannginneq, ilaqutariinnut atassuteqannginneq asannissinnaannginnerlu.

kinguaassiuutitigut innarliisoqarnerani innarlerneqartoq kisimi ukiorpassuarni sunnerneqarneq ajorpoq, aamma innarlerneqartoq, taassuma ilaqutai qanigisaalu sunnerneqartarput aammali siunissami attaveqaqateqarnerat, sulilffeqartarnerat attaveqaqateqaleriartornerallu sunnerneqartarlutik. Taamaamat pinerluffigineqartup inuunera tamarmi aserorrneqartarpoq.

Meeraalluni kinguaassiuutitigut innarlerneqarnikut inuuneq tamaat kanngusuttarput, naak namminneq kanngusuutigisussaangikkaluarlugu, innarliisulli kanngusuutigisussaagaluarlugu.

Isertugaqartarput, aatsaallu inersimasunngoraamik nipangiusimajunnaartarlugu.

Kukkusuullutik, pisooqataallutik, inersimasuuminnermi tamatigut ajortiasuulluinnarlutik ukiorpassuarni misigisimasarput.

Innarlerneqarsimasulli ikii mamisinniarlugit annertuunik suliniuteqartariaqarpugut. Taakku kanngususanngillat, nanertuuteqassanngillat pisimasumulluunniit akisussaasuusanatik. Innarliisup tamakku nammatassarai.

Inuiaqtigiinnut imatut ersarissumik takutitsissaagut; pineqaatissiissutit imatut sakkortutigissapput kiap pisuunera nalorninarunnaarluni.

Inatsimmi imatut TAKUTITSISOQASSANNGILAQ meeqqat imatut imatulluunniit iliormata innarliisoq qajassuunneqassaaq. Meeqqat meeraapput meeraasariaqarlutillu, kinguaassiuutit atortarnerannik inerikkiartorsinnaassapput sunilu pisuni tamani namminneq pillutik oqarsinnaasariaqarlutik, inersimasunit napparsimasunit tamassuma kingorna paatsuungasutut oqartunit atornerlunneqaratik. Meeqqat assigiinngitsunillu innarluutillit, meeqqat, sanngiitsut navianartumiittullu paarissallugit pisuussaaffeqarpugut. It takes a village, soorlu oqartartugut. Pinerluttulerineq pillugu inatsimmi taamatorpiaq takutitsisoqartariaqarpoq.

Inunnut ilisimallugu meeqqanik innarliisunut sakkortusisamik pillaasarnissaq anguniartariaqarpoq, nalunaarutigiinnarnagu nipangiulluguluunniit akueriinnarnagu.

Atoqateqarnerunngilaq – pinngitsaaliineuvoq, innarlerneqartup PISUUSSUTIGINNGISAANNARPAA

Ilaqutaasut akuttunngitsumik soriarsinnaaneq ajorput, aamma innarlerneqartorpassuit ilaqutaasorpassuillu innarliisup pillarneqannginneranik sunnertisimananiluunniit eqqaminni angalaartumik takunnittarnerat akuerineqarsinnaanngilluinnarpoq.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Ajornerulersarpoq innarliisoq soqutiginnigkangat qanorlu pisoqarsimasuusaartitsinani. Innarlerneqartut nalornilersarput avatangiiserisallu innarlerneqartoq uppernarnersoq nalornissutigileratarlugu.

Taamaammat oqaatsit atukkagut pingaaruteqarput.

Patsisilersorluni atoqatigiinneq pineqangilaq, innarliisoqaraangat atoqateqarneq pineqangilaq. Pinngitsaaliineq pineqarpoq, innarlerneqartunik tarnikkut innarliineruvoq, taakku pisuussutiginnikkaat pineqarpoq. Nammineq piumassutsimik iliuuseqarneq pineqangilaq.

Atoqatigiinneq isumaqatigiilluni iliuusaavoq. Meeqqanut tamanut kinguaassiuutitigut innarliineq pinngitsaaliineruvoq. Inersimasunut kinguaassiuutitigut innarliineq aamma pinngitsaaliineruvoq. Neriuppugut uani suliami tamanna erseqqissisilluinnarlugu takutinneqassasoq.

Kinguaassiuutitigut innarliinerit assigiinngitsorpassuusinnaapput, amerlernerpaalli ataatsimu ilisarnaatigaat innarliisup innarlerneqartup pisoqataanerani akuersisitsisarnera. Innarlerneqartut internetikkut uukapaatittarpaat, sioorasaartarpaat, innarlerneqartut "silaqanngitsuussut" imaluunniit "sallutuusut" avatangiisit upperinnilersittarpaat. Nammineq pisuunertik isertorniarlugu innarlikkatik tamakatsertuusut oqaatiginiarsarisarpaat.

Isertorlutik innarliisarput – inersimasummi tamarmik tamanna eqqunngitsuusoq ilisimasarpaat.

Innarliisummi nalunngilluinnappaa ukiukitsunik atoqateqarneq eqqortuliornerunngitsoq aamma meeqqat inuusuttullu naaggaarsinnangitsut

Innarliisut avatangiisiminnit ersigineqarnertik, taakku ilisimaatsuunerat, imminnut ataqqinninnerat imaluunniit kinguaassiuutitigut innarliinermik ilisimasaqannginnerat iluaqutiginiarsarisarpaat.

Suliniutit amerlanerpassuit

Tassani sakkortusisitsinerit kisimik atorneqarsinnaanngitallat, suliniuterpasuarnik malitseqartitsisoqartariaqarpoq, Killiliisa suliniutillu allat pitsaasut piinnarnagit.

Ilisimasaqarfiit annertuumillu innuttaasunik qaammarsaanissaq pisariaqartinneqarput. Meeqqanut inuusuttunullu isumannaatumik internetimiissinnaanermik internetimilu inuit attaveqatigiittarfiiniissinnaanermik ilinniartitsinissaq pisariaqartinneqarpoq.

Suliamik ingerlatsisut meeqqanik innarliisimanginnermik uppernarsaatinik piaartumik sumiluunniit tunniussinissaannik, inersimasut klubbini, timersornermi, atuarfimmi paaqqinnittarfinni meeqqanik suliaqartut meeqqat peqatigigaanngimmik marluusarnissaannik periuseqarnermik atuutilersitsinissamik pisariaqartitsisoqarpoq,

Annertuumik katsorsaasarnissamik pisariaqartitsisoqarpoq, innarlerneqartut atoqatigiittarnermi, asanninnermi, attaveqatigiittarnermi, PTSD-mik takussutissaqarluni, nikallungarujussarnermik annilaanganermillu kingusissukkut kingunerlutsitsisarnerat pillugu paasisitsiniaanissamik pisariaqartitsisoqarpoq.

Kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliorfigineqartunut TAMANUT immikkut annertuumik suliniuteqarnissamik pisariaqartitsisoqarpoq, pingaartumillu meeqqanik inuusuttunillu immikkut ilisimasalinnit katsorsaasarneq, asannilluni piginnaasaqarlunilu. Akeqanngitsumik, ingerlaannaq. Asannilluni. Eqqarsarluarluni.

Politiinut unnerluussisoqaraangat ingerlaannaq.

Meeqqat qanorluunniit ilioraluaanni illersorneqassapput, politikikkumut sangutitsinermi atorneqarunnaassapput piumasaannarmik iliorfigineqarunnaassapput, meeqqamut pitsaanermik

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

iliuseqartassaagut:

Meeqqat nunatsinni pisuussutit pingaarnersaraat pitsaannerusunik suliffissaqarnissamut, pitsaannerusumik ilinniagaqalernissamut, pitsaannerusunik inatsiliortartoqarnissamut inuiaqatigiillu pitsaanerulernissaannut siunissaqarnermut tunngavissaq tassaniippoq.

Meeqqat namminneq kissaatiginagu inunngortarput, periarfissarpassuaqarlutik, tunngaviusumik asannillutik tunngaviusunillu pisinnaatitaaffeqlutik.

Inersimasut uagut tamakku eqqortissavagut.

Meeqqat TAMARMIK pisuunngilat, ILLERSORNEQASSAPPUT

Meeqqat neriutigaagut, erlinnartuuginarpaavagut. Mikisunnguit pisuussuteqanngitsut cafeni, meeqqerivimmit aqqusinermi pisuttuartut takusartakkagut, inunngoraangata ilaqutariinni nalliuttorsiuutigisartakkagut namminnerlu meeqqagut saannguatsinni namminneq inuuneqalerlutik inerikkiartortartut, nunarsuarmut angalaalersartut nunarsuarlu pitsaanerulersillugu.

Meeqqa imaannaanngitsuupput. Asissujuitsut, alapernaatsut, ammasut asannittullu. Nunarsuaq uagut takusimallugu eqqaamajunnaagarput takusarpaat. Inersimasut qanigisamik paarissagaatik, inuiaqatigiit ajortumik pissanngikkaatik tatiginnittarput, inersimasullu imminnut paarinnittussat oqaasissaqartuunerat upperisarpaat

Meeqqat tallimaagaangata ataaseq kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliorfigineqartarpoq. Taamaammat Suleqatigiissitsisuni oqaaseq utertuarparput annertuunik suliniuteqarneq. Meeqqat tallimaagaangata ataaseq. Immaqalu paasinngissagut ilanngullugit.

Tamanna unitsinneqassaaq. Tamanna silaaruttutut ililluni iliorneq siviluallaamik ingerlanneqarnikoq ingerlaannaq unitsinniarlugu ataatsimuussaagut.

Neriulluta innarlerneqartut ingerlalluassasut tunniutiinnartarnitta unitsinnissaa piffissanngorpoq. Meeqqat inuusuttullu innarlerneqartarnerat akuersaarunnaarippat – akuersaaqqinngisaannassagippat – ataatsimoorluta nunami tamarmi – nunanilu allani – paatsuugassaannngitsumik takutinniarlugu innarlerneqartut peqatigalugit nikuilluta nilliaatiginissaa piffissanngorpoq. Oqaluttuarisaanitsinni pisut ajornersaata maanga killeqarnissaa piffissalerlu, aamma innarlerneqarnikut ilaqutaallu saqqummernikut angusaqaratik saqqummersimannginnerat takutitsigu.

Ullut tamaasa anniaateqartarput, avatangiisit oqaluttuassartut ilisimavaat.

Meeqqat allat innarlerneqarnissaat pinngitsoortinniarlugu sapiissuseqarlutik saqqummerput.

Allat anniaateqarnissaat, naalliuuteqannginnissaat ullorpassuarnilu eqqarsaateqartarnissat, aliasunniit, taartuinnarnik isiginissaat qiasarnissaallu pinngitsoortinniarpaat.

Pimoorukkipput takutitsigut; tamanut kinguaassiuutitigut innarliisoqartittarunnaassavarput – salliutillugu meeqqanut inuusuttunullu

Kalaallit Nunaat nunaali suilliulluni kinguaassiuutitigut innarliisarunnaartitsinermik iluatsitsisoq, inuiaqatigiit ikitsunnguunerput uagutsinnut iluaqutissatut atortigu. Taamatut suliniuteqarneq annertunungaartunik silatusaarunilu paasisitsiniaarnernik, ilinniartitsinernik, katsorsaasarnernillu malitseqartinneqarli. Maannakkut. Aningaasanut inatsimmit uanngaaniit. Ullumikkumiit.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Uaniilli innarleeriaannaasut INNARLIINNGINNERMINNI ikiortissarsiorsinnaanerat, allami periarfissaaginnarpoq, tigusarineqarnissaat taamatullu pinerluuteqarnermik annertuumik akisussaatilernissaat.

Kalaallit Nunaat tassaassanngilaq meeqqanik atonerluisartut innarliisartulluunniit eqqarsarfiat, eqqissillutik sakkukitsuarsuarmillu pillarneqariaannaallutik innarliisinnaallutik.

Kalaallit Nunaat tassaassaaq nuna imminut tanngassimaarutigisoq, ammit qalipaataat, nutsat qalipaataat, oqaatsit, isertitat suliffillu akimorlugit ataqatigiiffiusoq ersarissumillu, avilortumik, oqarluni meeqqanik inuusuttunillu innarliisarnerit inunnullu kikkugaluartunut sunilluunniit innarliisarnerit NAAGGAARLUINNARPAGUT.

Qaangiinissamik ikiuunnissamut tamatta pisussaaffeqarpugut. Tamatta kinguaasiuutitigut innarlerneqasimasumik nalunngisaqarpugut. Taamaangippat imaassinnaavoq avatangiisitit nipangiussisut. Sooq nipangiussippat?

Pissutaavoq oqarnissap akisuallaarujussuarnera. Innarliisoq pillarneqarpiarneq ajorpoq, pillarneqaruni. Innarlerneqartoq uppersaasussaavoq, oqalulluni innarliinerillu pillugit oqaluttuarluni, tamassumalu kingorna innarliisup pisuutinneqannginnera takullugu. Inunnit upperineqaratik misigisarput imaluunniit inuit qanoq oqassallutik nalugamikku tunuinnartarlugit. Misigisarput inuit inissaqartinngikkaatik upperingikkaatilluunniit. Misigisarput NAMMINNEQ kukkusulliutik imminnullu pisuutilerlutik kanngusulerlutillu. Kisianni INNARLIISUP kukkusuneranik misigissapput, inuttut namminneq kukkusunatik.

Inuiaqatigiit qaamaassaqarnerat misigissavaat, pimoorunneqarlutik ulluinnarnilu peqataatinneqarlutik – nalunagu innarlerneqartut kukkusunatik, taamaallaat inuit napparsimasut naapissimallugit.

Erseqqissarneqartariaqarpoq innarlerneqartut taakkuninnga aqqusinermi naapitsinnginnissaat isumagineqartariaqartoq, innarlerneqartup pisariaqartutut isumaqarfigippagu isumaqatigiissitsiniartoqartariaqarpoq, tamatigulli innarlerneqartumut pitsaanerpaq eqqaamaneqartassaaq.

Meeqqat inuusuttullu isumaqarpiannigsumik pillaanissaaq ukiuni 100-ni utaqqisarunnaassavaat. Meeqqat inuusuttullu ukiorneqarnissaminnut utaqqisorpassuit akornanniissanngillat.

Meeqqat inuusuttullu kinguaasiuutitigut innarlerneqartut ingerlaannaq ikiorneqartassapput.

Uagut inersimasut tamassumani uummatitsigut mattusuujussanngilagut. Inoqatigut taamatut iliorfigineqartut takullugit anniaateqassaagut aliasuuteqarlutalu, tapersersussavagut, ikiussavagut, qaangiisissavagut, qaqillutik anersaartorluarsinnaalernissaasa tungaanut.

Eqqortumik ikiuisinnaanernissatta, pitsanngortitsinissatta, sulianik sukkasuumik suliarinnittalernissatta, nalunaarutit politiinullu unnerluutiginninnerit sukkasuumik iliuuseqarfigisalernissaasa tungaanut suliniuteqartuassaagut.

Aamma taamatut pinerluuteqartut aqqusinermiikkunnaarsinniarlugit annertuunik suliniuteqassaagut sapinngisarpullu taamatut pinerluuteqaaqqinnissaat pinngitsoortillugu.

Kinguaasiuutitigut innarliisarnerit akiorniarlugit suliniuteqarnerput oqaluttuarisaanermi pingaaruteqalissaaq - oqaluttuatsianngorlu

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Maannakkujt politikereit, maannakkut inuiaqatigiit meeqqanik inuusuttunillu innarliisarnernik suujunnaarsitsisutut oqaluttuarisaanermi pingaaruteqalissapput.

Oqaluttuaq iluatsitsiviussanersoq ilaatigut uagut nammineq aalajangissavarput, ataatsimoorluta ullumikkut nassuiaasersussavarput.

Suleqatigiissitsisut isumaqarpoq ullumikkut aallartinnerput iluatsitsingaarfiusasoq.

Sakkortusisani pitsaanerusunillu pillaasarnikkut, innarliisut innarleeqqitsinnaveerlugit nutaanillu pinerlunnissat pinaveersimatillugit, aamma inuit allat inuunerannik atassuteqarnerannillu aseruisut sakkortuumik iliuuseqarfigisarlugit..

Immitsinnut taasarpugut inuit nunaat.

Taamatut isumaqavikkutta immitsinnut inoqatigullu paarilluassavagut inuillu inuuneri salliutillugit.

Tamanna uagut aalajangertussaavarput.

Meeqqat inuusuttullu tatiginninnerat, assanninnerat, attaveqaleriartortarnerat, qanilaarsinnaassusiat siunissaallu aamma uagut aalajangertussaavagut. Inatsisiliortutut, inersimasutut, inuttut.

Ataatsimooruta tamannalu aalajangerlugu. Taanaannarli kisiat ingerlannatigu.

Ataatsimoorutta isumaqarfigisatsinnit iliuuseqarsinnaanerujussuussaagut.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuutip uuma akuerineqarnissaa inassuteqaatigaarput.

Tamannali annertunerujussuarnik suliniuteqarnernik malitseqartinneqarli. Imatut annertutigisunik innarliisut kinaluunniit akornuteqanngitsumik anersaartorsinnaallutik malugisinnaajunnartillugit. Innarliinnginnerminni ikiortissarsiusapput, innarliisimanertillu pillugu annilaangassuteqassapput innarleeqqinnissartillu kissaatigeqqinngisaannassavaat.

Kialluunniit kinguaassiuutitigut innarliinermi annertutigisumik inuup allap inuunera aserussanngilaa, pingaartumik meeqqanik innarliinermi.

Kialluunniit tamanna pisinnaatitaaffiginngilaa, ataatsimoorluta ersarissumik takutitsissaagut; innarliisarnerit peqqinniaviannngillat. Maannakkut taamatut takutitsissaagut.